

34. Bikács, Belső-sziget

(Tolna megye) Kő

A földvár területén Miklós Zsuzsa által talált,³ talán középkori templomra utaló néhány embercsont miatt 2008. február végén felkerestem a lelőhelyet. A száraz szántásban most két foltban figyeltem meg építési törmeléket: a domb tetején több, míg DK-i lábánál szórványosabban jelentkezett elsősorban téglatörmelék kb. 10×10 m-es területen. Az előbbi helyen kb. 5 m hosszan kiszántott fal habarcsfoltos vonala is látszott. Embercsontot nem találtam.

K. NÉMETH ANDRÁS

35. Borgáta, Gyöngyvirág utca 4.

(Vas megye) I

2008. január 17-én telefonon bejelentést kaptunk, hogy Borgáta területén csontvázat bolygattak meg. Január 21-én a helyszínen (Hrsz. 886) kiderült, hogy az utca gerincvezeték árkában másutt embercsontokat vagy más jelenséget nem találtak. A két gyerek csontvázához tartozó töredékek az árok mellett voltak kikerkezésükor, nem anatómiai rendben. Homokos az egész domb, a sírok ebbe voltak beleásva. A csontok megtartása elég rossz volt, kb. 100–130 cm mélyen lehettek. Az árok É-i metszetében mintha egy beásás lenne, csont is volt itt a metszetben. Rábontottunk, újabb, de nem anatómiai rendben lévő csontok kerültek elő.

A csontokon sincs semmi hajdani fémmelléklet, viselet nyoma, s nem találtunk semmit sem az átnézett homokban, sem a rábontásban. Koruk tehát ismeretlen, de bizonyosan nem legújabb kori.

ILON GÁBOR

36. Bököny, Lajtner-tagtól nyugatra

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Á

2007-ben végzett terepjárásunk során regisztráltuk a 190×120 m kiterjedésűre becsült lelőhelyet (MOL 3. lh.), ahol bronzkorinak és Árpád-korinak meghatározott cserepeket gyűjtöttünk (Hrsz.: 0349/8). A vezeték fektetését megelőző feltárást 2008-ban végeztük el. A lelőhelyen egy leletgazdag Árpád-kori településrészletet tártunk fel 4 házzal, gödrökkel és árokkal. A házakban kemencék és cölöplyukak voltak.

L. NAGY MÁRTA – SCHOLTZ RÓBERT

37. Bököny, Veszprémy-dűlő

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ő

2007. április 10-én végzett terepjárásunk során a megyehatárt kirajzoló erdőréz „sarkánál” rossz megfigyelési körülmények között gyűjtöttünk cserepeket a sötétebb

homokos talajban az ÉNy-DK-i dombgerinceken. A lelőhely (MOL 15.) kiterjedését 240×160 m-re becsültük, amelyből a vezeték az előzetes felmérés alapján kb. 240 m-t érinthet. A leletek őskori településre utaltak.

A humuszos előtti detektoros keresés során ólomdarabot találtunk. A lelőhelyet a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat 2008. március 17-én adta át. A humuszosást állandó felügyelet mellett végezték május 13–15-én. Jó néhány objektumfolt jelentkezett, viszonylag sűrű lelőhely.

ISTVÁNOVITS ESZTER

38. Bölcske, Gyűrűsvölgy

(Tolna megye) U, B, LT, Á

Az épülő M6 autópálya Tolna megyei szakaszán található M6 TO-14. jelű lelőhely legnagyobb része egy löszös homokdomb háta, illetve a Gyűrűsvölgy tórendszeréhez lefutó, erősen lejtős oldala. Ennek megfelelően a legnagyobb régészeti fedettséget az alsó (É-i) lankás, szélvédett, vízparti végen figyelhettük meg. A megelőző feltárást 2008. március 17. és június 20. között az ELTE BTK Régészettudományi Intézete végezte. A lelőhelyen négy régészeti korszak nyomait különítettük el. A feltárt 1,62 ha nagyságú területen 257 objektum került elő.

A legkorábbi megtelepedési periódust a *neolitikus zselizi kultúra* legkésőbbi fázisa képviselte, a dombhat magasabb részén feltárt Langgrube betöltéséből előkerült kerámiaanyag már lengyeli jellegzetességeket is mutat. A nagy kiterjedésű, laza szerkezetű telep nyomai két csoportban, a domb tetején és az alsó, védett részen sűrűsödtek; az egykori település inkább a Gyűrűsvölgy hosszán, a domb É-i oldalán húzódnak. Bár a magasabban fekvő részen számos gödröt feltártunk, házak nyomait nem sikerült rögzítenünk. A 36. sz. anyagnyerő gödör K-i szélében hármastemetkezést tártunk fel, egy különálló gödörben pedig kettős, csonkolt temetkezést. A 149. sz. árok szélében talált temetkezés igen különlegesnek mondható: a 8 év körüli gyermek testét gondosan lefedték egy nagyméretű, gömbtestű fazék durván összetört cserepeivel és egy finomabb, kottafejes díszű edény töredékeivel. A leletek közül néhány jellegzetes tiszai importtöredék mellett kiemelkedik a zselizi kultúra vörös-sárga pasztózus festett finomkerámiája és egy kis, lapos fejű, inkrusztált szemű idoltöredék.

A *bronzkori* urnamezős kultúrát két kis gödör képviselte. A lelőhely legmagasabb pontján egy 8 m átmérőjű, feltételezhetően késő bronzkori körárkot figyelhettünk meg; belsejében kettős cölöpsor maradványait tártuk fel.

A *La Tène B–C periódusba* a kelta falu objektumai keltezhetőek. A feltárt házak a szelvény alsó, É-i sarkában csoportosultak. A házaktól kissé távolabb földbe mélyített, két sütőhelyes kemencebokrót tártunk fel. A domboldal középső részein már csak szórványosan jelentkeztek a korszak gödrei; az egykori falu feltehetően inkább a vízpart hosszán, a mélyebben fekvő részen húzódik.

3 MIKLÓS Zs.: Tolna megye várai. Budapest 2007, 153. (Varia Archaeologica Hungarica XXII.)

A domb É-i és K-i oldalának főként alsó részeit fedték az *Árpád-kori* falu telepobjektumai. Maga a falu feltehetően a vízparti alsóbb részeken, illetve a DK felé következő domb Ny-i lankájával határolt völgyben húzódhat. Kiterjedt négyzetes karámrendszer árkait tártuk fel, melyek D-i irányban egészen a következő völgyig lazán, egyenletesen fedték a domboldalt. A domb É-i oldalán a karámok felett húzódott a kemenceövezet: az egy sávban sűrűsödő, egyforma kemencebokrok mindegyikéhez 2-2 egyszerű, általában kirakott alapozás nélküli, ovális sütőkemence tartozott. A település egyik nagyméretű veremházát ezektől jóval távolabb, a szelvény DK-i részének közepén tártuk fel. Körülötte kisebb, félig földbe mélyített épületek nyomai látszóttak.

SEBŐK KATALIN

39. Bölcse, Koplaltató

(Tolna megye) U, B, Kö

Egy 1794-es térkép a Gyűrűs- és a Kanacsi-patak között elpusztult templom – valószínűleg a középkori Gyűrűs falu egyháza – alaprajzát tünteti fel (MOL S-12, Div. IV., No. 31.).⁴ 2008. február végén a Gyűrűs-patak K-i felén a vízzel párhuzamosan kb. 300 m hosszan elszórtan középkori cserepeket gyűjtöttem, a domb alsó részén igen szórványosan templomra utaló kevés kő- és téglatöredéket figyeltem meg. A lelőhelyen neolitikus és urnamezős leletek is gyűjthetők voltak.

K. NÉMETH ANDRÁS

40. Bő, Alsó Rét-dűlő

(Vas megye) U, R, LT, Á

2008. február 13-án helyszíni szemlét végeztünk a légi fotóról megismert lelőhelyen. A Répce szabályozás előtti medre által lekerített, az ártérből kiemelkedő dombháton található a lelőhely a község DK-i határában, közel a damonyai temetőhöz. Délről és Ny-ról a hajdani meder partján álló fasor határolja. A leletek kb. 150×150 m-es területen szóródtak. Ezen belül található maga a fotóról azonosított és térképre helyezett kettős vagy hármas körárok. A fotón az árkok jól látszódtak. Leginkább neolit (DVK), rézkori(?), kelta, Árpád-kori és kora középkori kerámiát gyűjtöttünk. Ezek a telep központja, a dombocsa teteje felé sűrűsödtek. A régóta tartó művelés miatt a leletek nagy többsége igen apró, kopott. Szétszántott objektumokat nem láttunk.

Munkatársak: Vámos Gábor, Szilasi Attila Botond.

ILON GÁBOR

41. Budaörs, Harkály utca 20.

(MRT 7. k. 5/4 lh.)

(Pest megye) B

Házépítkezéskor, régészeti szakfelügyelet során néhány gödör került elő a fent jelölt telken. A gödrökben késő bronzkori kerámia volt. Magyarország Régészeti Topográfiaja bronzkori földvárat jelöl itt, a Hosszúréti-árok feletti domboldalon (Kamara-erdei Törzsgyümölcsös).

OTTOMÁNYI KATALIN

42. Budaörs, Károly király út 13.

(Pest megye) Rő, H, Kö

2008. május 15-én a Magyar Nemzeti Múzeumba egy budaörsi lakos római és honfoglalás kori fémekeket vitt be, melyeket egy lebontott ház helyén talált. A helyszíni szemlén mi is találtunk különféle bronzokat (csatok, gyűrűk stb.), sok újkori törmelék között, de a telekre nem jutottunk be. Valószínűleg temetkezés lehetett. A további építkezést leállítottuk. Május végén újabb helyszínelést tartottunk a tulajdonos beleegyezésével, és ismét találtunk kb. 20 db fémtárgyat a felszínen. Római, honfoglalás és középkori tárgyakat vegyesen. Leletmentésre a vastag építési törmelék miatt nem volt lehetőség, az építkezéssel párhuzamos szakfelügyeletre pedig nem volt jogunk.

OTTOMÁNYI KATALIN

43. Budapest, I. Fő utca 2.

Ő, Kö

2008. szeptember 25-én régészeti felügyeletet végeztem a telken, melynek során az alábbi megfigyeléseket tettem. A telken a földmunkák során 4 szondagödört alakítottak ki: egyet az É-i oldal közepén, egyet az ÉNy-i sarokban, egyet a Ny-i oldal közepe táján (ennek kiásása azonban a felszínhez közel félbemaradt!) és egyet a DNy-i részen.

Az É-i oldal közepe táján mélyített gödörben az itteni, modern épülettörmelékkel betöltött pince padlója alatt a gép még egyértelműen kultúrrétegbe markolt, amit az innen kiszedett vörösre égett agyagrögöket tartalmazó földanyag bizonyított. Az ebből előkerült egyetlen, atipikus, de őskori jellegű kerámiatöredék sajnos konkrétabb kormeghatározásra nem adott lehetőséget. Az ÉNy-i sarokban a gépi mélyítés során modern és újkori feltöltés alatt vastag kőporos réteg tűnt elő, amely akár kőfaragás mellékterméke is lehet. A Ny-i oldal középső, sekély gödre következtetés levonására nem volt alkalmas, leszámítva, hogy a szomszéd ház irányában, de még a szóban forgó telekhez tartozóan falazat mutatkozott, amely valószínűleg az Ybl-féle épület zárófalának alapozása lehet. A DNy-i munkagödört ugyancsak modern épülettörmelékkel betöltött pincehelyiségben mélyítették ki. Itt a kimarkolt sáv Ny-i oldalán úgy tűnt, hogy az Ybl-épület falazata egy szakaszon hiányzik, és a szomszéd épület alapfalán mintha egy

4 Közlése: Visy Zs.: A Ripa Pannonica Magyarországon. Budapest 2000, 118–19. ábra.